

1070

L'agutzil

(ALDC, VII, 1630. L'agutzil)

L'agutzil era el “governador d'una població de sarraïns” i l’“oficial encarregat de fer complir la llei i de l'administració de justícia, en nom del rei o de les constitucions” (DCVB), que posteriorment, arran de l'administració borbònica, ha passat a “oficial d'un ajuntament o del batle, encarregat d'executar els seus acords”, que té interferència amb el pregoner (per aquest mot i afins, veg. mapa 1071).

Agutzil/agut[s]il 16 coneix les var. aguzil/agu[s]il/agozil; abutzil 21, 27; gutzil 35/guzil 65; alguzil 18, 67, 185, per homonimització amb alguacil. Aguazil/agua[s]il/agua[θ]il, eguazil 90, aguat[θ]il 190, auazil 124, 149, 154/aua[s]il 159, 160, 164, 168, 171, alguazil 63, 188/algua[s]il 166, alguatzil 36 són probables adaptacions del cast. *alguacil*, encreuades amb *agutzil*.

Nunci ha deixat més resultats com a ‘pregoner’.

Saig presenta la var. xaig 75, amb assimilació de la [s]- a la palatal final.

Han sofert una extensió semàntica o són mots no específics *cridaire*, *pregoner* 178, *pregonador* 122, *ministre* 83/*menistre* 83, *segretari* 62, 116, amb sonorització de la [k] de *secretari*; *aufigial* 111

(< oficial); urbano 133; vertxilant 160, 166 (< vigilant); empleat 163, encarregat de l'alcalde 163, municipal 70/monecinal 190. Als qüestionaris figuren respostes amb noms afins al concepte, com guardaterra 1, 2, 4, 8/gordaterra 10, 11; guarda-xampetre 9/garda-xampetre 7 (< fr.); porrer ‘porter de l'ajuntament’ 31, der. de porra ‘maça’, que designava antigament el macer de la catedral. Són tribut d'altres llengües celador 77 (< cast.), pròpiament ‘vigilant’; sereno 53, 166 (< cast.); apariteur ‘oficial executor de decisions de l'ajuntament’ 9, 13 (< fr. appariteur); alg. messer 85 (pron. [mas'e]), der. de l'it. messo ‘enviat’.

Cònsol menor 88 és el “representant dels consells de parròquia o de comú d'Andorra” (DIEC).

Geogràficament, agutzil i aguazil ocupen tot el territori (el segon, segurament per acció de l'adstrat murcianomanxec), tret del mall., men. i ross. on no va arribar l'administració borbònica.

Són mots normatius *algutzir*, *agutzir*, des del DG₁, 1932, que no figuren entre els resultats de les enquestes.

